

DE KOOPMAN VERSUS DE DOMINEE

Visserijpolitiek als klassiek Hollands drama

■ INTERVIEW

Door Jeroen Scharroo

Ze is bioloog én literair schrijver. Chantal van Dam (1951) publiceerde eind 2008 haar vierde boek, *De lucht van zout en teer*. Haar eigen ervaringen bij de controledienst voor visserij vormden de basis voor de roman.

In *De lucht van zout en teer* gaat de jonge Amsterdamse biologe Ilse Versluijs aan de slag bij de Controledienst voor Landbouw en Visserij. Ze moet ervoor verhuizen naar Zuid-Limburg, wat de relatie met haar vriend – die een dochter heeft uit een eerdere relatie – er niet makkelijker op maakt. Op haar werk komt Versluijs in aanraking met de bureaucratie van de overheid en het tweeslachtige visserijbeleid van Nederland in de jaren tachtig. Vissers rommelen routinematig met hun vangstgegevens, de overheid staat het oogluikend toe. Controleurs inspecteren weliswaar de vangsten, maar het is dweilen met de kraan open. Tot de Europese Gemeenschap een einde maakt aan het Nederlandse gedoogbeleid. Tegelijkertijd ontwikkelt ook de relatie van de hoofdpersoon zich naar een dramatische climax.

U bent opgeleid in een exacte wetenschap; laat die achtergrond zich combineren met literatuur?

‘Biologie is een heel verhalende wetenschap. Ik heb nooit mooiere verhalen gelezen dan over de evolutie en het ontstaan van de mens. Schrijven en bioloog zijn gaan heel goed samen.’

Waarom een roman over de visfraude? ‘Ik heb zelf gewerkt bij de controledienst in Kerkrade. Ik heb daar een interessante periode meegemaakt, waarin veel is gebeurd. Van nationale controle gingen we naar een beleid dat veel meer door de Europese Gemeenschap werd bepaald. Ik ging daar weg en dacht: hier wil ik wat mee. Ik heb nog in Maastricht geïnformeerd of ik kon promoveren op dit onderwerp. Maar toen kwam er in 1987 een parlementaire enquête. Uiteindelijk is de toenmalige

minister Braks om dit dossier afgetreden. Een promotie was toen niet meer interessant. ‘Het onderwerp ligt niet voor de hand voor een roman, maar ik wilde het toch doen. Sowieso omdat het me altijd ergert als je een roman leest en een hoofdpersoon heeft een beroep, maar daar krijg je als lezer verder helemaal niets van mee. Zo werkt het niet. Een baan kan behoorlijk bepalend zijn. Maar ook het verhaal zelf heeft iets heel klassieks, zeker voor Nederland. De koopman versus de dominee: aan de ene kant de vis beschermen, aan de andere kant de drang om veel

Vissers rommelen routinematig met hun vangstgegevens, de overheid staat het oogluikend toe

geld te verdienen. Het is het soort drama dat heel goed werkt voor een roman.’

Dit boek verschijnt negen jaar na uw vorige roman. Waarom duurde het zo lang?

‘Het heeft me inderdaad veel tijd gekost, in totaal meer dan zes jaar. Ik werk ook als adviseur bij de Directie Kennis van LNV. Als je

werkt als tuinman is het misschien makkelijker, maar ik doe hoofdwerk en dan valt het niet mee in de avondurtjes aan een roman te werken. Een roman construeren is niet makkelijk. Ik vond dat het verhaal over visserij een tegenwicht nodig had, in de vorm van een persoonlijke verhaallijn. Daarbij wil ik verschillende lagen aanbrengen. Alles moet kloppen met elkaar. Er

gaat heel veel denkwerk in zitten. Voor mijn volgende boek moet ik misschien een minder groot onderwerp kiezen.’

Wat is feit en wat is werkelijkheid in het boek?

‘Wat betreft de controledienst heb ik geput uit mijn eigen ervaringen, maar het is geen sleutelroman. Daar is het ook veel te laat voor. Ik zou het eerder een politieke roman noemen. Het verhaal is wat dat betreft ook herkenbaar voor mensen uit andere sectoren.

‘De persoonlijke verhaallijn is verzonden, maar de stiefmoederrol ligt mij na aan het hart: een vrouw die geen eigen kinderen heeft, maar wel de zorg voor een kind van een ander krijgt toebedeeld. De relatie die dat oplevert, moet erg herkenbaar zijn voor veel mensen.’

Hoe kijkt u achteraf terug op de manier waarop de visserij werd gecontroleerd?

‘De adviezen van visserijbiologen, die deugen wel. De voorstellen van de Europese Commissie, die gaan ook nog wel. Maar dan komen de nationale overheden in de Visserijraad bij elkaar, en leggen de adviezen het af tegen de nationale kortetermijnbelangen. De overheden proberen de pijn zo klein mogelijk te houden.

‘De hoofdpersoon van mijn boek begint tamelijk idealistisch. Ze wil bijdragen aan de bescherming van de rijkdommen van de zee, zo formuleert ze het. Vervolgens komt ze in het systeem terecht, ze wordt erdoor meegenomen en gaat er deel van uitmaken. Maar ze blijft hoop houden op een Europees akkoord en een betere bescherming van de visstand. Maar die komt er niet. Op het eind van het boek loopt ze min of meer vast. Een illusie armer.’

Chantal van Dam: ‘Biologie is een verhalende wetenschap.’